

Ирена Голубовић-Илић

ИСТРАЖИВАЧКЕ АКТИВНОСТИ У НАСТАВИ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА

ЈАГОДИНА, 2017.

ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

ИРЕНА ГОЛУБОВИЋ-ИЛИЋ

ИСТРАЖИВАЧКЕ АКТИВНОСТИ У НАСТАВИ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА

Јагодина, 2017.

Ирена Голубовић-Илић
ИСТРАЖИВАЧКЕ АКТИВНОСТИ У НАСТАВИ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА

Издавач

Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу
Милана Мијалковића 14
35000 Јагодина

За издавача

Проф. др Виолета Јовановић

Уредник

Проф. др Емина Копас-Вукашиновић

Рецензенти

Проф. др Емина Копас Вукашиновић, Факултет педагошких наука
Универзитета у Крагујевцу

Проф. др Вељко Банђур, Учитељски факултет у Београду
Проф. др Наташа Бранковић, Педагошки факултет у Сомбору

Лектура и коректура
Мср Марија Ђорђевић

Дизајн корица
Мр Милош Ђорђевић

Технички уредник
Владан Димитријевић

Штампа
„СВЕН” д.о.о. Ниш

Тираж
150

ISBN 978-86-7604-157-2

Наставно-научно веће Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина одлуком број 01-1576/1 од 13.04.2017. године одобрило је штампање и коришћење ове монографије. Ниједан део ове књиге не сме се репродуковати ни преносити ни у каквом облику нити икаквим средствима електронским или механичким, снимањем или умножавањем у било којем информатичком систему за похрањивање и коришћење без претходне сагласности власника права.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	7
УВОД	9
1 ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ	
1. Самостални истраживачки рад ученика: појмовно одређење и значај	13
2. Организација истраживачких активности у настави: претпоставке, услови и поступци у организацији	18
3. Наставник у истраживачкој настави природе и друштва: задаци наставника у односу на наставне садржаје и ученике.....	28
4. Садржаји наставног програма Природе и друштва погодни за организацију истраживачких активности.....	37
4.1. Садржаји Света око нас погодни за примену истраживачког приступа	40
4.2. Садржаји Природе и друштва погодни за примену истраживачког приступа	42
2 МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА	
1. Проблем истраживања	47
2. Предмет истраживања	47
3. Циљ и задаци истраживања	48
4. Хипотезе истраживања	49
5. Узорак истраживања	49
6. Методе, технике и инструменти истраживања	52
7. Организација и ток експерименталног истраживања	55
8. Статистичка обрада података	56

3 АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

1. Утицај истраживачких активности на квалитет знања ученика из Природе и друштва	59
2. Разлике у постигнућима ученика на појединим нивоима (препо- знавање, репродукција и примена) знања приликом тестирања	63
3. Утицај истраживачких активности на трајност знања ученика из Природе и друштва	70

4 ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И ПЕДАГОШКЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ

ПРИЛОЗИ	83
Прилог 1: Иницијални тест знања ученика (ИТ)	83
Прилог 2: Финални тест знања (ФТ)	88
Прилог 3: Ретест знања (РТ)	91
Прилог 4: Модел 1: Разлике воде и других течности	95
Модел 2: Ваздух притиска и покреће. Променљивост облика и запремине	104
ЛИТЕРАТУРА	113
ИНДЕКС АУТОРА	119
О АУТОРУ	121

Мојој Александри и Михајлу, с љубављу. Бака Мини и др Симоновићу,
јер су ми помогли да се вратим себи.

ПРЕДГОВОР

Бројна истраживања и теоријска разматрања у свету и код нас имају за циљ повећање образовних ефеката, квалитета усвојених знања ученика и давање одговора на нека од следећих питања: На који начин осавременити и интензивирати наставу? Шта учинити да се образовна постигнућа и квалитет знања ученика повећају? На који начин реализовати часове одређеног предмета да би знања ученика била практично применљива, функционална и трајна?

Монографија *Истраживачке активности у настави Природе и друштва* представља покушај аутора да укаже на могућности и значај примене истраживачких активности у настави и подстакне реализаторе наставног процеса (садашње и будуће учитеље и наставнике) да свој рад осавремене и иновирају. Ова публикација представља исход експерименталног истраживања ефеката примене истраживачког приступа у настави. У њој су систематизовани и резултати из необјављене докторске дисертације *Могућности особособљавања ученика за самостални истраживачки рад у настави природе и друштва* која је јануара 2014. године одбрањена на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду.

Монографија се састоји из два дела – први је посвећен теоријским разматрањима, појмовном одређењу, врстама, дидактичко-методичким специфичностима организације самосталног истраживачког рада ученика, улогама и задацима наставника у истраживачкој настави и садржајима наставног програма који су погодни за примену истраживачких активности. У другом делу монографије представљени су резултати експерименталног истраживања које је имало за циљ испитивање ефеката примене истраживачких активности у настави Природе и друштва на квалитет и трајност знања ученика. Под претпоставком да ће ова монографија бити од користи најпре студентима учитељских и педагошких факултета, али и наставницима у основним школама који своје педагошко искуство могу обогатити новим идејама и примерима, надамо се да ће модели наставних часова који су наведени у Прилозима подстаћи читаоце на осмишљавање још креативнијих дидактичко-методичких

решења за реализацију садржаја не само Природе и друштва, већ и осталих наставних предмета у школама.

На крају предговора, желела бих да изразим захвалност свима који су на одређен начин допринели настанку ове монографије. Најпре захваљујем проф. др Емини Копас-Вукашиновић, једном од рецензената, на несебичној, свесрдној помоћи, корисним сугестијама, разумевању и подршци; рецензентима, проф. др Вељку Банђуру и проф. др Наташи Бранковић, на корисним саветима у конципирању и коначном уобличавању рукописа; колегама др Оливери Цекић-Јовановић и др Душану Ристановићу на несебичној помоћи у реализацији часова са ученицима експерименталне групе. Захвалност дугујем ученицима и учитељима Основне школе „17. октобар” Милијанки Марковић, Снежани Стевановић, Милени Кецовић, Радмили Стајић и Биљани Ђорђевић, које су својим учешћем значајно допринеле реализацији емпиријског дела ове студије. Захваљујем колеги Владимиру Станојевићу на стрпљењу и помоћи у статистичкој обради података, др Ивани Ђирковић-Миладиновић на корисним саветима и подршци и Милеви Лукић на помоћи у обезбеђивању потребне литературе.

Највећу захвалност, поред претходно наведених, изразила бих Илијани Миладиновић и Кости Цекићу на доброј вољи и стрпљењу током фотографисања за корице монографије.

Аутор

У Јагодини,
априла 2017. године

Ирена Толубовић-Милт